

УДК 352.072:004

Корсун В. В., аспірант спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
Науковий керівник: Квітка С.А., д.держ.упр., професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (м. Дніпро, Україна))

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МЕРЕЖ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Одним з наслідків цифрової трансформації суспільства є впровадження мереж в публічного управління [1]. Ця практика спричинила появу або використання тих, що з'явилися раніше, теорій мереж. Зокрема, доцільними для використання в науці публічного управління є концепція «слабких зв'язків», теорія «структурних дірок», дескриптивна теорія мереж та загальна теорія мереж

Концепція «слабких зв'язків» пов'язана з М. Грановеттером, який виділив дві головні категорії соціальних зв'язків - сильні та слабкі. Важливим аспектом такого розділення є формальне визначення різних міжособистісних відносин за критерієм частоти та тривалості соціальних контактів. Згідно з його дослідженнями, сильні зв'язки зазвичай виникають у родинних та дружніх стосунках, тоді як слабкі зв'язки більше характерні для відносин між сусідами, знайомими, колегами тощо. На його думку, найбільш корисними та вигідними у міжособистісному спілкуванні виявляються слабкі зв'язки, а не сильні. Через сильні зв'язки та їхню інформаційну надмірність, люди обмінюються обмеженим обсягом даних або ресурсів, у той час як обмін дійсно важливою інформацією відбувається саме через слабкі зв'язки. Сильні міжособистісні зв'язки є каналом інформації, яка мало відрізняється від інформації, яку має сам суб'єкт [2].

Концепція «структурних дірок», яку висунув Р. Берт, також містить аргументацію на користь феномену «слабких зв'язків». Він звернув увагу на те, що люди мають певні позиційні переваги або недоліки через своє місце в соціальній структурі. За цією концепцією «структурна діра» розуміється як розрив між двома людьми або групами людей, які мають додаткові джерела інформації.

Більшість соціальних структур зазвичай характеризуються щільними кластерами сильних зв'язків, відомими як «закриті мережі». Заснована на цій ідеї теорія відзначає, що однорідність інформації, нових ідей та поведінки, як правило, вища всередині будь-якої групи людей, ніж між двома різними групами. Людина, яка виступає посередником між двома або більш тісно пов'язаними групами, може отримати значні переваги. Наприклад, вона може передавати чи контролювати цінну інформацію між цими групами. Крім того, така людина має можливість об'єднати ідеї, отримані з різних джерел, та висунути новаторські ідеї, які походять з різних груп [3].

Дескриптивна теорія мереж має важливе значення в сфері публічного управління, особливо для аналізу інтеграційних процесів, що відбуваються в країнах ЄС. Ця теорія зосереджується на описі та аналізі структури політичних мереж. Прихильники дескриптивної теорії вважають, що Європейський Союз є диференційованою політичною системою [4].

Виходячи з цієї теорії, основна відмінність в прийнятті рішень між ЄС та національними державами полягає у тому, що в ЄС дискусії проводяться групами експертів, а більшість рішень приймається Європейською комісією, а не через класичні методи, що використовуються в національних державах.

Прихильники дескриптивної теорії мереж висунули три основні положення:

1) структура політичних мереж безпосередньо впливає на прийняття політичних рішень;

2) у країнах, які подібні до Європейського Союзу, система управління складається переважно на мережевій основі, а не на типовій ієрархічній системі, яка характерна для національних держав;

3) з часом мережеве управління починає висувати питання про ефективність та легітимність такого режиму.

З позиції загальної теорії мереж, політична мережа є групою акторів, кожен з яких залучений до різних сегментів публічного управління і який свідомо переслідує свої інтереси і має здатність впливати на успіх чи невдачу прийняття та реалізацію політичних рішень та практичних заходів, які вони передбачають [5].

Теорія мереж також вивчає різноманітні типи та рівні мереж. В дослідженні корпорації RAND [6], зазначалось, що мережа має бути аморфною, тобто не мати "голови" або центрального контролю. При цьому, не всі вузли мережі повинні бути еквівалентними один одному. Мережа може приймати форму ланцюга, зірки або мати гібридну та багаторівневу структуру.

Мережа типу ланцюга асоціюється з чергою або потоком товарів чи інформації в одну лінію, де контакти між вузлами є послідовними, і для просування через мережу від початку до кінця необхідно пройти через всі взаємозалежні вузли. Мережа типу зірки чи колеса діє на принципі франшизи, де кожен актор зв'язаний з центральним (але не ієрархічним) вузлом або актором і здійснює координацію чи зв'язок через цей центральний вузол. Мережа типу каналного ланцюга нагадує інтерфейс, де кожен актор зв'язаний з усіма іншими, надаючи такій мережі найвищий пріоритет.

Відзначимо, що в умовах активної цифрової трансформації суспільства, різні типи мереж і, відповідно, різні концепції та теорії можуть по-різному використовуватись для цілей та ситуацій мережевого управління в публічній сфері [7].

Список використаних джерел:

1. Квітка, С. (2020). Цифрові трансформації як сучасний тренд періодичного циклу розвитку суспільства. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. Спецвипуск*. 2020. С. 131–134. <http://doi.org/10.36.030/2664-3618-2020-si-131-134>
2. Granovetter, M. S. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Psychology*, 78 (6), 1360-1380.
3. Burt, R. S. (1992). *Structural Holes: The Social Structure of Competition*. Cambridge: Harvard University Press, MA.
4. Rhodes, R. A. W. (1997). *Understanding Governance: Policy Networks, Governance, Reflexivity, and Accountability*. Philadelphia, US: Open University.
5. Bomberg, T. & Peterson, T. (1999). Decision-Making in the European Union. *NY. Journal of Social Policy*. 30(03), 557-588.
6. Arquilla, J. & Ronfeldt, D. (1996). *The Advent of Netwar*. Santa Monica, CA: RAND
7. Квітка, С., & Корсун, В. (2023). Механізми мережевого управління взаємодією публічної влади та громадянського суспільства. *Аспекти публічного управління*, 11(2), 81-87. <https://doi.org/10.15421/152322>